

VIII. M a h.

Ta kosmatin drevo nerodovitno stori, še celò sčasoma tudi umori, ker mu naj bolji sok izpije in zračni živež drevesu brani. Z mahom prerasčeno drevo se mora po deblu in vejah dobro ostergati. Pomlad po dežji že poprej dobro ostergano deblo in veje s skerhano metlo dobro dergaiti. Dobro je tudi na vsake tri leta spomlad, ko muževno začne prihajati z apnom pobeliti, ker to ves mah posuši, zalego gosene in merčesov pokonča, drevju mlado, gladko, zdravo kožo naredi, in k rodovitnosti veliko pomaga.

(Dalje prih.)

Novice.

Z Dunaja. Vstanovljeno je šolsko svetovavstvo. Izvoljenih je 74 svetovavcev, med katerimi je 36 Dunajčanov. Ogrji so jih dobili 13, Čehi 9, Benečanje 5, Galicijani 3, Štajarci in Moravani po 2, Tirolci, Erdeljci in Hrovatje pa po 1; druge dežele, med katerimi je tudi Kranjsko, Koroško in Primorje, pa niso dobile nobenega.

Iz belaške okolice. Rad bi bil „Tovaruš“ že večkrat kaj pisal, pa razne opravila so me do sedaj zadrževale. Zato danes nekoliko več. Naša dekanija (belaška) šteje na deželi 14 šol, med katerimi bi moglo biti 6 slovenskih, pa so le 4! Šolo v P — oskerbuje star učitelj, terd Nemeč, že mnogo let. Ko so leta 1861. naš prečast. gospod šolski nadzornik, dr. Močnik, med drugimi tudi to šolo obiskal, so hitro spoznali, da je tam treba slovenskega podučitelja. Še tisto leto je od sl. dežel. glavarstva okrajni gosposki došel dopis, da naj poskerbí, da se napravi še druga učilnica s plačo za podučitelja.*) Al nekemu oskerbniku se ni poljubilo (kakor sem slišal) v dosedajnem dosti prostornem in še praznem učilišču še eno sobo za drugo učilnico popraviti, in tako še dan danes ni tamkej slovenskega podučitelja, akoravno tudi uni učitelj, kazaje na svojo sivo brado, že želi, da bi se breme na njegovih starih ramah nekaj zlajšalo. Kje je tedaj pravi vzrok, da se lepa zapoved sl. dež. vlade do sedaj še ni vresničila? Jaz nočem tega uganjevati. — S tim letom se je prekrojila v naši dekanii učiteljska čitavnica, koja je bila že pred 2. leti vstanovljena. Pred je šel kak list po celi dekanii, kakih 8 milj v okrogu, od pravega do poslednjega družnika, tako da je navadno še le v 2 ali 3 mescih svoj tek končal! Zdaj je pa dekaniska bravna družba razdeljena v tri podružnice (mestne ne prištevam), ktere si po svoji volji šolske časnike naročujejo. Vsaki družnik (vstop je prost) plača na leto 2 gl. Gotovo malo! Ali kaplja h kaplji — potok, in združena moč več opravi. Vsaka podružnica ima 2 ali 3 časopise. V Belaku pa je učiteljska knjižnica, h kateri vsaka podružnica, kolikor ji naročnine ostane, donša, in s tim dobí vsakteri družnik pravico, da se more poslužiti že v knjižnico nakupljenih in darovanih knjig. Morebiti drugipot kaj več rečem, kako naj se vredijo ovake družbe in

*) Glej moj dopis v „Stimmen“. 2 zv. 1862, str. 118.

knjižnice, kajti gotovo je to za učitelja koristna naprava.*) Danes pa povem le od naše bravne podružnice, ktera obsega slovensko stran. Ta ni prazna, da le na narodni podlagi ljudska šola uspešno napredovati more. Kaj in kako naj se v domači hiši dela, naj bolje domačin vé, ker dotične okolnosti pozná. Torej naj bere slovenski učitelj prvič slovenske šolske časnike. Naročila se je naša podružnica na „Tovarsá“; al glej! zategadel pa šteje le 4 družnike! Da gori omenjeni nemški učitelj, ki ne zna slovenski brati, ni pristopil, se mu ni čuditi; ali, da je drugi, ki je slovenske kervi in za ljudskega učitelja v čisto slovenski fari, tudi storil tako (zavoljo naročenega slovenskega časnika,) mora ne le rodoljuba, ampak tudi umnega školnika serce boleli. Pravil sem temu učitelju, da je tudi nemški šolski časnik „Oesterr. Schulbote“ naročen, in poslal sem mu nekatere liste lanskega „Tovarsá“, da bi ga pregledal; pa dobil sem jih kmali nazaj s kratkim odgovorom: „Wird nicht Theil genommen“. Spomnil sem se laške prislovice: „Il lupu cangia di pelo, ma non il vizio!“ Žali Bog! pa je tudi na drugi strani — „tal guaina, tal coltello“. Mi pa ostanemo pri tem, kar vemo in spoznamo, da je prav in dobro. Učitelj mora narod izobraževati, ne pa mu naj dražje reči — národnost — zaduševati.

F. Vigele.

Iz pod Prestreljenika. 1. marca. — Nasvèt postaviti slavnemu skladatelju Rihar-ju spominek ne samo na grobu, ampak tudi v knjigi, (kakor ga je g. L. B. dal), pohvalim tudi jaz, ter želim, da bi zbirka vseh njegovih skladov v lepi in ne preveliki obliki prav kmali belí dan zagledala. Nalascé odlašati in čakati, dokler bi se vsi do zdaj natisnjeni napevi razprodali, bilo bi nekako nasilstvo zoper sedanji rod, ki si hoče skelečo rano prevelike zgube s tem hladiti, da si vse dela (rajncega gospoda), iz katerih, rekel bi, skladateljev duh govori, skupno pred oči stavi. Naj tedaj vsakdo po svoji moči pomaga, da se omenjeni nasvèt vresniči. Slovesno slavimo pervake svojega rodú — in slovelo bo slovensko imé!

And. Znidarčič.
duh. pom. in učitelj.

Iz Serpenice, 3. marca — Zaslišal sem danes veselo novico, da je šolsko ogledništvo naše okrajne (v Belcu, Flitsch) vložilo prošnjo, naj bi na Serpenici ne bila več po štiri ure na dan šola, ampak samo po dve uri. — Ti moj „Tovarsá“ boš menda k temu rekel: „No, to mi je rodoljubno ogledništvo in rodoljuben učitelj, da se Bogu smili!“ Ali čaj malo, in spoznal boš, da je okrajno šolsko ogledništvo s to prošnjo sebi čast naredilo. Védi namreč, da tukajšnji učitelj (seda moja oseba vže treče leto) ni samo učitelj, ampak tudi duhovni pomočnik, in to vikarju, kateri pase devetnajst sto duš svoje duhovnije in za silo tudi še kakih dve sto dušic Rezijanske sosedske, Uče. Res, da sedanji gosp. vikar F. . . . er (slov. pisatelj) prizanašajo, kolikor mogoče, svojemu duh. pomočniku, ali tako ni bilo in ne bode vselej. Zavoljo tega pridružim k uni prošnji tud jaz svoj slabi glas, ter rečem, naj bi se kolikor toliko spoznalo, da, če je vže učitelju svetnega stanú črez glavo dovolj po 4 ure na den v šolskem

*) Nam bo prav ljubo.

prahu perhati, to tem bolje duh. pomočniku, kateri mora poleg vsakdanjih molitev in cerkvenih opravil, tudi vse nedelje in praznike pridigovati! Než se ne naklada preveč na edne ramena — kadar je preveč nabito, pokne.

A. Ž.

Iz konjiške okolice. Mnogokrat se tu pa tam sliši, da farmani z učiteljem zavoljo cerkvene službe niso zadovoljni, naj si še toliko prizadeva, da bi spolnoval svoje dolžnosti. Kdo je vendar tega kriv? — Gotovo tisti, ki ni ravnal po namenu svojega poklica, temuče je onečasteval svojo službo z mnogoterimi napčenostmi, ter je razvabil prosto ljudstvo in tako svojemu zvestejšemu nasledniku napravil dosti sitnobe in škode. Tak pregrešek, ki ga marsikteri učitelj mora prevzeti za svojim sprednikom, je neprimerno cerkveno orglanje. Mnogokrat, posebno o večjih praznikih, se marsikje iz cerkve gredoči ljudje vse kaj drugega pogovarjajo, kakor pa bi človek mislil; ne pomenkovajo se o lepi pridigi in keršanskem nauku, ki so ga slišali; menijo se le večidel od lepe polke, valčara in novega marša, kterege jim je učitelj ali orglavec v cerkvi zarožljaj. Povej mi, ljubi „Tovarš“, je li tak učitelj dober zgled svojim srenjčanom in otrokom, kakor smo brali v tvojem letošnjem 3. in 4. listu o obnaši v cerkvi in božji službi? Ali tak učitelj more otrokom prav živo govoriti o cerkvi in Bogu posvečenih krajih, ker jih on sam s pohujšljivim orglanjem večkrat prenareja, da so podobni razbojnikovim stanovališčem? — Ni tedaj čuda, da marsikje prosti ljudje potem novega učitelja nikakor nimajo radi. Naj bi čast. g. g. duhovniki, take nespodobnosti, kjer se še godé, stanovitno odpravili. To bo gotovo dobro, dobro delo. J. D.—a—c.

Iz ščavniške okolice. Nemila smert nam je pokosila verlega moža na duhovskem polji. Umerli so 29. svečana ljubljeni dekan pri Šentjurju na Ščavnici gospod Matevž Korošak, stari 59 let. Bili so iskren domoljub in posebno vnet duhovni oče svojim ovčicam, ki so jih serčno ljubile. Veliko ljudstva se je zbralo pri njihovem pogrebu, pri katerem so nekteri g. g. učitelji tudi zapeli milo slovensko pogreb-nico. Bog daj blagemu gospodu večni raj!

Iz Ljubljane. Gosp. Lesarjevo „Liturgiko“ je sl. c. k. državno ministerstvo poterdilo za gimnazije in realke. Naj bi se tedaj udomacila pri vseh slovenskih šolah!

Razpis službe.

V glavni šoli v Idrii je izpraznjena služba prvega učitelja s 420 gold. na leto in s primernim pridajkom za derva in stanovanje. Prošnje za njo se ravnaajo do sl. c. k. deželne vlade v Ljubljani, in se oddajajo do 20. aprila t. l. pri preč. knezoškofstvu. Prošivci morajo pa v prošnji tudi dokazati, da morejo učiti peti in risati.

Darovi za Riharjev spominek.

G. A. Žnidarčič, duh. pom. in učitelj v Serpenici, 2 gold. —
G. Leop. Božič, učitelj v Polhovem Gradcu, 2 gold.

Odgovorni vrednik:

Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:

Jož. Rudolf Mille.